

Notat 1 til kommuneplanens arealdel

Stein-, mineral- og løsmasseressurser i Eidskog kommune

Rev. 25.9.2023

Rev. 26.5.2025 etter høring

Rev. 1.9.2025 for sluttbehandling

Behandlet av kommunestyret den 25.9.2025, K-sak 51/25, som notat til kommuneplanens arealdel 2025-2033.

Hensikt

Notatet tar for seg geologiske ressurser som byggeråstoff og til industri. Hensikten er å vurdere om ressurser skal inn i arealdelen som råstoffutvinning, eller vises med hensynsone med særlige hensyn til mineralressurser.

I notatet er ressurser knyttet til grunnvann og infiltrasjon ikke vurdert. Det vises lokalt til Eidskog kommunes Georessursplan fra 1997, eller NGU og NVE sine oversikter.

Generelt

NGU sier i sin ressursoversikt at «*Eidskog kommune har store volum med sand og grus for bruk til byggetekniske formål. Det er registrert 31 sand- og grusforekomster, der 15 er volumberegnet til å inneholde 21 mill. m³. Avhengig av kvaliteten på massene, forekomstenes beliggenhet i forhold til forbruksområdene og andre interesser knyttet til arealene, er 8.4 mill. m³ av det totale volumet vurdert som utnyttbart. De øvrige 16 forekomstene inneholder også sand og grus, men usikkerhet med hensyn til utbredelse, mektighet, kvalitet eller andre forhold gjør at disse ikke er volumberegnet. Sand dominerer i de fleste forekomstene, noe som begrenser bruksmulighetene noe.*» (NGU 2010 «Ressursoversikt i Eidskog kommune (pr. 13.01.2010)).

Kommunens gjennomgang i forbindelse med areadelen viser at det er ytterligere fem forekomster, og der tre har en viss betydning. De to siste er små uttak til skogsveger og slike kan det være flere av.

De største forekomstene er mellom Sigernessjøen og Magnormoen. De fleste forekomstene ligger nord-sør og med breelvavsetning som opprinnelse.

Etter det kommunen kjenner til er det en viss aktivitet i disse uttakene:

- Grasmo (grus og knust fjell). Fast drift, ca. 40 000 m³ i året. Har reguleringsplan og driftsplan.
- Magnor (sand). Sporadisk drift, ca. 100 m³ i året.
- Gaustadmoen (sand), årlig mindre uttak.
- Ljøner (lagret knust fjell).
- Lindåsen (lagret knust fjell).
- Tjernsli (kun til mindre vedlikehold veg).
- Sandnes (uttak av grus og stein). Kjørt til Grasmo for bearbeiding. Trolig avsluttet.
- Ekeberget (sand og grus). Sporadisk.
- Trysjøvegen (midlertidig for lagring av frest asfalt).
- Store Steina (lagret knust fjell).
- Børlimyra (lagret knust fjell).
- Svartdølpa (lagret knust fjell).

Grasmo har tillatelser for å kunne selge. Magnor har ikke driftsplan, men har drevet uavbrutt siden 1960-tallet i et lite omfang og er nå regulert. Sandnes er regulert, og uttaket er innenfor reguleringsplanens rammer. Ekeberget er en ressurs som trolig burde reguleres og ha driftsplan. De andre er knyttet til skogsveger og i tråd med LNF-formålet. For Svartdølpa er det startet en reguleringsprosess.

NGU mener «*Produksjonen av pukk dekker omtrent halvparten av kommunens behov for byggeråstoffer. Forekomsten Grasmo viser kvaliteter egnet til de fleste formål, og vil spesielt være et viktig bidrag i forsyningen av knuste steinmaterialer i framtida.*» (NGU 2010).

Et mål i forvaltningen av grus- og pukkforekomstene er å hindre at viktige forekomster båndlegges av arealbruk som utelukker framtidig utnyttelse. For å sikre tilgang til grus og pukk som byggeråstoff for framtida og unngå arealkonflikter, anbefales det at de viktigste grus- og pukkforekomstene reserveres som område for råstoffutvinning i kommuneplanens arealdel. Det er i flere sammenhenger uttrykt at kommunen bør lage seg en oversikt og få tydeliggjort de viktigste ressursene i arealdelen.

Oversikt over ressursene

Under er en oversikt over de kjente forekomstene og en kort beskrivelse av aktivitet. Behandling i forhold til arealdelen er nevnt.

Industrimineral, naturstein og metaller

Det er registrert 11 lokaliteter. Grasmo har drift i dag, men naturstein her er kun tillegg til produksjon av knust stein.

- **Børli** (13/2): Stein av gabbro brukt polert til fasade, og kun aktivt 1938-1939. Liten verdi. Trolig uttømt. Bruddet er i dag innenfor kulturmiljøsonen rundt Børli. Ikke lagt inn i arealdelen. LNF-område og hensynsone kulturmiljø.
- **Løvli** (13/1): Registrert jern-ressurs, men ikke nærmere vurdert. Ikke lagt inn i arealdelen. LNF-område.
- **Nordfjell** (26/2 m.fl.): Registrert jern-ressurs, men ikke nærmere vurdert. Ikke lagt inn i arealdelen. LNF-område.
- **Åbogen** (39/29 m.fl.): Registrert jern-ressurs, men ikke nærmere vurdert. Ikke lagt inn i arealdelen. LNF-område.
- **Bråta** (38/2 m.fl.): Kwarts benyttet til glassverkindustri ca. 1840-1850. Liten verdi. Ikke lagt inn i arealdelen. LNF-område.
- **Grasmo** (43/15 m. fl.): Kwartsittstein til (tørr-)muring. Hovedproduksjon til pukk og grus. Regulert og reguleringsplanen gjelder. Driftsplan.
- **Trandum 1-4** (58/13, 58/65, 60/35, 59/1 m.fl.): Jern-titan i linser fordelt over et større område. Registrert 4 lokaliteter. Liten betydning. Ikke lagt inn i arealdelen. LNF-område. I dette området er det i 2025 søkt, og delvis gitt, undersøkelsesretter til statens mineraler (f.eks. jern, kobber, tinn). Dette kan gi flere opplysninger om ressursene.
- **Duelia** (37/54 m.fl.): Jern. Registrert 3 gruvehull i aktsomhetskartet (dirmin.no). Ingen rapporter ellers. Ikke lagt inn i arealdelen. LNF-område.

Bilde 1: Breksjert gabbro som i Børli. Foto: Halfdan Carstens.

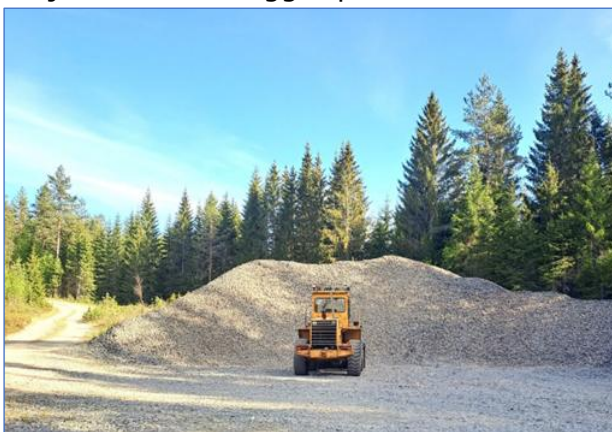
Grasmo er regulert og reguleringsplanen er valgt å gjelde foran arealdelen. De øvrige har ingen interesse eller drivbarhet i dag. Det er heller ikke kjente planer for at de skal bygges ned. Det gjøres ingen sikring av forekomstene i arealdelen.

Grus og pukk

NGU har registrert 33 forekomster (geo.ngu.no) av svært varierende størrelse og drift. NGU sin ID er oppgitt med 6-sifret nummer som vist.

1. 068093 **Malmermoen** (32/14, 33/11 m.fl.): Sand og grus, dårlig sortert. Avsluttet. Anslått utnyttbart volum 210 000 m³. Liten betydning. Et mindre uttak på 32/14 i årene rundt 2000-2005 er tidligere i arealdelen med punktmarkering. Dette er ikke videreført. Ikke lagt inn i arealdelen. LNF-område.
2. 068095 **Tjernsli** (32/23 m.fl.): Sand og grus. Avsluttet, men tatt opp igjen til vedlikehold av skogsveg. Ca. 2 dekar. Anslått utnyttbart volum er 108000 m³. Liten betydning. Ikke lagt inn i arealdelen. LNF-område.
3. 068097 **Forkerud** (32/48, 32/21, 33/1, 33/15 m.fl.): Sand, grus og noe rundet stein. Ingen tegn til aktivitet. 5 tidligere uttak og tidligere viktig lokalt. En større breelvavsetning rundt 850 dekar. Anslått utnyttbart volum 1 586 000 m³. Noe bebyggelse og veger med Rv. 2 som største. Noe jordbruk. Tydelig terrasse/breelvvifte der Grasmobekken har gravd seg ned gir en spesiell landskapsform. Liten betydning. Tidligere i arealdelen med punktmarkering. Dette er ikke videreført. LNF-område.
4. 068099 **Sandnes** (41/1, 43/20, 43/100 m.fl.): Sand og grus. Avsluttet. Inneholder noe stein. 3-4 tidligere uttak og tidligere viktig lokalt. Regulert til industri der overskuddsmasser kan tas i forhold til fremtidig ønsket nivå. Her er det tatt ut masser på ca. 35 dekar. Noe areal er nå hensynsone for grunnvannsforsyning, for flomfare og avsatt til jord- og skogbruk. Anslått volum 841 000 m³, men trolig en del mindre. Liten betydning. Tidligere i arealdelen med punktmarkering. Reguleringsplanen gjelder.
5. 068101 **Grasmo** (43/13, 43/15, 43/16 m.fl.): Sand og grus. Større breelvavsetning rundt 470 dekar. 95 dekar er regulert til uttak av grus. Dette går i hovedsak som tilslag til betong. Driftsplan legger opp til et årlig uttak 20 000 m³ grus. Tidshorisonten er til 2043 for grus. Utvidet med uttak av fjell, se Grasmo. Anslått volum er ca. 400 000 m³. Lokal betydning. Tidligere i arealdelen med punktmarkering. Reguleringsplanen gjelder. Øvrig ressurs er LNF-område og sikringssone grunnvann.
6. 068103 **Trunnebekken** (41/11): Sand, trolig er egnete masser tatt ut. Avsluttet. Ca. 1 dekar er tatt ut. Liten betydning. Ikke lagt inn i arealdelen. LNF-område.

7. 068105 **Eidsmoen** (38/1, 41/23 og 41/28 m.fl.): Ikke tidligere uttak. Større breelvvavsetning på ca. 260 dekar, der rundt 40 dekar er påvirket av veg og fritidsboliger. Anslått utnyttbart volum 494 000 m³. Ikke kjente masser, trolig sand og grus. Er i Georessursplanen (Eidskog kommune 1997) foreslått som grunnvannsressurs. Liten betydning. En vurdering av både grusressurs og mulighet for grunnvann gjør at ressursen markeres med hensynsone på LNF-formålet.
8. 068107 **Åbogen** (37/41 m.fl.): Sand og grus. Avsluttet. I stor grad bebygd av boliger, veg og jernbane. Noe er sikringssone grunnvannsforsyning. Ikke lagt inn i arealdelen. Delvis regulert til ulike byggeområder. Byggeområder med ulike formål.
9. 068109 **Tukun** (43/22, 88/10, 31/89 m.fl.): Sand og grus. Avsluttet og planert. Under 5 dekar. Ressursen er delvis bebygd og Rv. 2 går igjennom. Delvis berørt av grunnvannskilde Matrand. Antatt utnyttbart volum er 440 000 m³, trolig mindre pga grunnvann og bebyggelse. Liten betydning. Ikke lagt inn i arealdelen. Avsatt til LNF-område, kommunikasjonslinje, byggeområde boliger (nåværende), idrettsplass og sikringssone grunnvannsforsyning.
10. 068111 **Ekeberget** (52/11, 52/22 m.fl.): Sand og grus. Terrasseformet avsetning på ca. 428 dekar der rundt 50 dekar er bebygd og 40 dekar er uttaksområde. Massetak i to etasjer med snittvegger på 18-20 meter. Dette er et sand- og grustak som i dag ikke finnes i arealdelen, men som har hatt sporadisk drift over lang tid. Anslått utnyttbart volum er 1 387 000 m³. Lokal betydning. Er blant annet benyttet til oppfylling, støping og innblanding i torv. Er tatt inn i arealdelen som råstoffutvinning med et areal på 60 dekar. Det stilles krav til reguleringsplan. Det er mulig å utvide området ytterligere. Det legges på en hensynssone på LNF-formålet rundt foreslått uttak.
11. 068113 **Midtskog** (50/55, 31/89, 51/11, 52/5 m.fl.): Sand til husbruk. Avsluttet. Langstrakt elveavsetning. Noe flomutsatt og lavt til grunnvann. Mye av ressursen er bygd ned med Matrand sentrum, jernbane og Matrandvegen. Liten betydning. Ikke lagt inn i arealdelen. Avsatt til LNF-område, Matrand er regulert.
12. 068115 **Lindåsen** (27/1): Sand og grus til veg. Trolig er egnete masser tatt ut. Videreført med uttak av knust fjell til skogsveger. Uttak ved behov og lagring. Lokal betydning. Ca. 1 dekar er tatt ut med fjell. 6-7 m bruddkant, 2-3 m grus over fjell som trolig er sortert og brukt. Mulig å hente noe mer. Ikke lagt inn i arealdelen. LNF-område.

Bilde 2: Lindåsen med et lager med knuste masser for vedlikehold av skogsveger. Foto: Torfinn Smines

13. 068117 **Larsmoen** (27/1): Sand. Avsluttet og trolig utnyttet. Liten betydning. Ikke lagt inn i arealdelen. LNF-område.
14. 068121 **Billerud** (52/5 m.fl.): Grus og stein. Avsluttet. Liten betydning. Ikke lagt inn i arealdelen. LNF-område.

- 15.068125 **Bjørndalen** (71/1): Sand og grus til vegbygging. Avsluttet. Ikke lagt inn i arealdelen. LNF-område.
- 16.068127 **Klemetsbråten** (71/5, 71/28 m.fl.): Sand og grus. Avsluttet. Breelvt Terrasse med grusig sand. Ressursen har et areal på 88 dekar, rundt halvparten er dyrket og noe spredt bebyggelse og veg. Anslått utnyttbart volum 71 000 m³. Liten betydning. Tidligere i arealdelen med punktmarkering. Nå tatt ut. LNF-område.
- 17.068129 **Enga** (73/1): Sand. Avsluttet. Rundt 2 dekar. Ikke lagt inn i arealdelen. LNF-område.
- 18.068131 **Billa** (73/3, 73/15, 73/9, 73/40 m.fl.): Sand og grus, noe stein. Ingen tegn til aktivitet. 7 tidligere uttak og tidligere av betydning lokalt. Smalt område på rundt 1,7 km. Trolig en esker. Rundt 200 dekar. Anslått uttakbart volum er 357 000 m³, men usikkert siden det delvis er andre masser over. Liten betydning. Tidligere i arealdelen med punktmarkering. Ett uttak fortsatt inne som råstoffutvinning. LNF-område.
- 19.068133 **Åsen** (73/4): Sand og grus. Avsluttet. Liten betydning. Ikke lagt inn i arealdelen. LNF-område.
- 20.068135 **Magnor** (60/43, 60/75, 60/526 m.fl.): Sand og grus. Stor forekomst på 2360 dekar. Anslått utnyttbart volum 1 105 000 m³, trolig en del mindre pga. næringsområde og infrastruktur. Halvparten av arealet er bebygd og i hovedsak regulert med bl.a. deler av Magnor sentrum, Rv. 2, Gaustadvegen og idrett- eller næringsområde. I hovedsak har drift vært nord i området på et areal rundt 140 dekar. Tidligere lokal betydning med flere uttak og sementvarefabrikk. Nå liten betydning. Fortsatt drift med et årlig uttak på rundt 100 m³ til mindre infiltrasjonsanlegg, støping og fyllmasser. Tidligere i arealdelen med punktmarkering. Delvis regulert. Ikke lagt inn i arealdelen. Avsatt til bolig, idrettsområde, LNF og delvis med hensynsone grunnvannsforsyning og friluftsliv.
- 21.068137 **Magnormoen** (61/10, 61/20, 61/150, 61/419 m.fl.): Sand. Avsluttet. Stor avsetning på 1600 dekar. Kun små sporadiske uttak pga. høy finstoffandel. Anslått utnyttbart volum 929 000 m³. Ca. 400 dekar er bebygd og i hovedsak regulert med næringsområde, campingplass og Rv. 2 og jernbane. Liten betydning. Ikke lagt inn i arealdelen. Avsatt til byggeområde næring, reiseliv, LNF -område, og delvis med hensynsone grunnvannsforsyning og friluftsliv.
- 22.068139 **Repshus** (56/128 m.fl.): Sand. Avsluttet. Anslått utnyttbart volum er 89 000 m³ Liten betydning. En del bebyggelse. Tidligere i arealdelen med punktmarkering. Dette er ikke videreført. LNF-område og boligområde (eksisterende).
- 23.068141 **Sletmoen** (16/1): Sand og grus til skogsveg. Avsluttet. Anslått utnyttbart volum er 90 000 m³. Liten betydning. Tidligere i arealdelen med punktmarkering. Dette er ikke videreført. LNF-område.
- 24.068145 **Buvikholtet** (3/5): Sand og grus til veg. Avsluttet. Ingen tegn til drift. Ikke lagt inn i arealdelen. LNF-område.
- 25.068147 **Nystuen** (11/35): Sand og grus. Ingen tegn til drift, trolig er egnete masser tatt ut. Ca. 1 dekar er tatt ut. Liten betydning. Ikke lagt inn i arealdelen. LNF-område.
- 26.068149 **Mellem** (12/15): Sand. Avsluttet og trolig utnyttet. Ikke lagt inn i arealdelen. LNF-område.
- 27.068153 **Velte** (1/1): Sand og grus til skogsveg. Ingen tegn til drift. Anslått utnyttbart volum er 28 000 m³. Ikke lagt inn i arealdelen. LNF-område.
- 28.068155 **Støbrua** (1/1): Sand og grus til veg. Avsluttet og trolig utnyttet. Ikke lagt inn i arealdelen. LNF-område.

- 29.068157 **Stubhus** (1/1): Sand og grus til skogsveg. Avsluttet og trolig utnyttet. Videreført som uttak av fjell, se Ljøner. Ikke lagt inn i arealdelen. LNF-område.
- 30.068159 **Skjønborg** (2/2) Sand og grus til veg. Avsluttet. Ikke lagt inn i arealdelen. LNF-område.
- 31.068161 **Børen** (13/2): Sand og grus til skogsveg. Avsluttet og trolig utnyttet. Ikke lagt inn i arealdelen. LNF-område.
- 32.204846 **Ljøner** (1/1): Fjell til skogsveg. Uttak ved behov og lagring. Utvidelse av Stubhus-grustaket. Lokal betydning. Ca. 7 dekar er tatt ut. 5-8 m bruddkant. Kan utvides. Ikke lagt inn i arealdelen. LNF-område.
- 33.205297 **Grasmo** (43/13, 43/15 og 43/16): Fjell til produksjon og salg. Noen blokker tas ut til (tørr-)muring. Utvidelse av Grasmo-grustaket. Det er regulert 102 dekar til uttak av fjell. Driftsplanen legger opp til et uttak på 15-25 000 m³ fjell med en tidshorisont til 2075. Lokal betydning. Mindre utvidelser kan være aktuell for fjelluttak, men dette er ikke lagt inn i arealdelen. Reguleringsplanen gjelder.
- 34.204851 **Hesbøl** (52/39 m.fl.): Fjell. Avsluttet og planert. Uttak er del av sagbrukstomt. Ikke med i arealdelen. Byggeområde for næring.

De fleste ressurser er enten er lite viktige og ligger i LNF-formål. Det ønskes å markere Eidsmoen og Ekeberget med hensynsone for å beskytte ressursen.

Ikke registrerte hos NGU

Under er de uttakene som er registrert i forbindelse med dette notatet. Noen er relativt store og kan ha lokal betydning, andre er trolig knyttet til vegbygging og bygging.

- **Trysjøvegen** (8/16): Fjell til skogsveger. Ca. 7 dekar er tatt ut. 12-14 m bruddkant. Kan ha vært tatt ut 5 000 m³. Kan utvides. Ukjent aktivitet, men gitt midlertidig dispensasjon for lagring av asfalt for Fv. 21. Lagt inn i arealdelen som framtidig massetak.
- **Store Steina** (72/1): Fjell til veg og planlagt hyttefelt. Avsluttet, men kan utvides. Ca. 8 dekar. 9 500 m³ knust og deretter benyttet til vegbygging. Mindre parti gjenværende masse i haug. Gir tilgang på knust fjell i et område med få muligheter. Lagt inn i arealdelen som nåværende massetak.
- **Børlimyra** (13/2): Fjell til skogsveg. Rundt 3 dekar. Trolig uttak ved behov og lagring. Kan utvides. Ikke lagt inn i arealdelen. LNF-område.
- **Svartdølpa** (69/1): Fjell til skogsveger. Knust og lagret til bruk. Påbegynt reguleringsplan. Lagt inn i arealdelen.
- **Bolskogen** (3/18): Uttak av sand og grus. Avsluttet. Rundt 7 dekar. Ikke lagt inn i arealdelen. LNF-område.
- **Kolstadvegen** (41/4): Sand. Avsluttet. Under 1 dekar Ikke lagt inn i arealdelen. LNF-område.
- **Vasletta** (71/1): Sand og grus til skogsveg. Avsluttet. Under 1 dekar. Ikke tatt inn i arealdelen. LNF-område.
- **Veibyvegen** (60/19): Sand. Avsluttet. Under 2 dekar. Ikke tatt inn i arealdelen. LNF-område.

Trysjøvegen og Store Steina er begge potensielt viktige i områder med lite andre fjelluttak. De tas inn som råstoffutvinning med plankrav.

Nye innspill

- **Svartdølpa** (65/1 og 69/1): Uttak av fjell. Ønskes regulert og utvidet med tanke på salg. Ca. 31 dekar med en høyde på mellom 8 til 28 meter kan gi

250 000 til 500 000 m³. Gitt tillatelse til oppstart og lagt inn i arealdelen som framtidig massetak.

- **Bukkeberget** (39/1): Uttak av fjell. Ca. 48 dekar, grovt anslag på 300-400 000 m³. En høyde på 15-35 m. Tidligere inne i arealdelen med punktmarkering. Videreført med krav om reguleringsplan.

Begge er tatt inn som områder. De har få interessekonflikter, men begge medfører en del transport. Det vurderes likevel som interessant da de også kan forsyne et større skogsvegnett i sine områder.

Konklusjon

Grasmo er den viktigste ressursen og er regulert. Det er grei tilgang for skogsveger. Det foreslås at Ekeberget, Bukkeberget, Billa (1 uttak), Svartdølpa, Store Steina og Trysjøen legges inn som uttak. Eidsmoen og Ekeberget får hensynsone for å ivareta ressursen. Eidskog har ingen mineralforekomster eller spesielle uttak for naturstein som skal markeres i arealdelen. Det er fortsatt lite knust fjell sentralt i kommunen, men samlet gir dette en bedring av situasjonen.